

מולדת ואהבה

לוח השנה מביא את 'יום ירושלים' בסמיכות לפרשת 'במדבר', המחזירה אותנו אל נדודי ישראל בסיני. לפנינו קונטרסט עצום, בין גלות למולדת, בין סיני לירושלים. ניגוד זה משתקף במחזור שנתחדש בלוח העברי בדורותינו: יום הזיכרון לשואה ולגבורה ויום הזיכרון לקדושי צה"ל, יום העצמאות ויום ירושלים. מחזור זה לא תוכנן בכוונה תחילה, הוא נוצר כאילו במקרה, ואף על פי כן, ואולי דווקא משום כך, יש בו משמעות מיוחדת, ברצף, בניגוד ובשניות. היום, מועמדים אנו בפני השניות, המשמעותית לדעתי, שבין יום העצמאות לבין יום ירושלים.

אכן, שני ממדים יש בציונות, ממדים המלווים אותה מאז לידתה והנמצאים במתח ביניהם: גאולת העם וגאולת הארץ. גאולת העם היא המאמץ לשנות את גורלו של עם החי בגלות, זהו תוכנו של יום העצמאות, חג החרות והריבונות המדינית. גאולת הארץ היא השיבה למולדת ובניינה. זוהי משמעותו של יום ירושלים, חג האהבה לירושלים ולארץ ישראל. מאז לידתה של הציונות ועד היום, מקונגרס אוגנדה ועד לוויכוחים על השטחים קיים מתח בין שתי המטרות הללו. מהבחינה האחת, הארץ היא כלי, טריטוריה של מדינה יהודית, או אף כפי שנאמר עליה בבוז על ידי אחד מגדולי האומה: נדל"ן. מהבחינה האחרת היא ארץ הקודש. אנו קשורים אליה לא רק בקשרים כלכליים וביטחוניים אלא בעבותות אהבה. זאת קדושה שיש עמה 'קידושין'.

* * *

בעברית של היום אנו מתייחסים אל הארץ במונח "מולדת". המקרא וחז"ל משתמשים במילה אחרת: "אמא". לצד דימוי זה יש דימוי נוסף, דימוי האהבה והנישואין שבין הארץ וכנסת ישראל, העם כישות קולקטיבית. כל פרט הוא בן האדמה, העם הוא בעלה ואהובה. ההיסטוריה של היחסים בין העם והארץ הוא אכן סיפור אהבה רומנטי, פורה, וגם טרגי. הסיפור מתחיל עם אברהם המגיע לארץ, כשהוא מונהג על ידי קריאה שמימית "לך לך... אל הארץ אשר אראך", כמי שנמשך בפגישה עיוורת לדמות מסתורית העתידה להיות אהבתו. יותר מאלף שנה נמשכה האינטימיות שבין העם והארץ. החורבן והגלות הפרידו בין האוהבים והרחיקו את העם היהודי מארצו. אך טרגדיה עמוקה יותר התרחשה כאשר הכובשים לא הסתפקו בהפרדת האוהבים, אלא ניסו למחוק את האהבה עצמה, את שרידיה, את זיכרונותיה. הרומאים לא הסתפקו בבניית מקדש ליופיטר במקום בית המקדש, אלא התעללו

אף בשמה של הארץ. מהפלשתים - שכבר לא היו קיימים אז - לקחו את השם החדש "פלשתינה", שהיה צריך להשכיח את הארץ הסוררת: "יהודה".

אך זה היה רק הפרק הראשון. כאשר אברהם הפך ל"אב המון גויים", ואמונתו פרצה אל מעבר לגבולות עמו, נתווספו פרקים טראגיים לתולדות האהבה הזו. הנצרות והאיסלאם ראו את עצמן מיועדות מאז ומתמיד להיות יורשיה של היהדות. הן לא הסתפקו ביצירת מרכזים דתיים אלטרנטיביים ברומא ובמכה. רצח האב, העם היהודי, בוצע על ידיהן בדרכים שונות, מהן ביולוגיות, מהן תיאולוגיות. אחדים רדפו את העם היהודי עד חרמה, אחרים, תיאולוגים סובלניים יותר, הסתפקו - כְּחֶם בן נח באגדה - בסירוס האב. עם ישראל יישאר בחיים רק כעד זקן ועקר, החייב לראות בהצלחת בְּנוֹ שֶקֶם כנגדו. הם רצחו את האב, ובאקט אָדִיפִּלי רצו לכבוש את האם, את ירושלים.

* * *

האם ניתן להסביר לעולם את סיפור אהבה זה, את יחסנו לארץ? אינני יודע. אך רוצה אני לעשות את האבסורד, ולנסות להסביר אותו דווקא לפלשתינאים. בעיני ההסבר המופלא ביותר לאהבתנו לארץ מצוי בתעודה חשובה, למרות שלפי דברי מחבריה לפני זמן לא רב חדלה להיות רלוונטית: האמנה הפלשתינאית. מתוך מכלול הסעיפים שבה יש אחד, סעיף 4, המשמעותי במיוחד בהקשר שלנו:

האישיות הפלשתינית היא תכונה שורשית מתמידה שאינה פגה והיא עוברת מן האבות אל הבנים. הכיבוש הציוני ופיזור העם הערבי הפלשתיני כתוצאה מהשואות שבאו עליו, אינם פוגמים באישיותו ובשייכותו הפלשתינית ואינם שוללים אותו.

זהו סעיף שכולו חלק מזהות "ציונית" גנובה. מופלא, ההגדרה הפלשתינאית אינה טריטוריאלית, אלא אתנית. לפיכך, גם ילד שנולד כאביו בקווית למשל, הוא פלשתינאי כסבו, שעזב את הארץ בעקבות מלחמת העצמאות. כדי להבין את משמעות סעיף 4 מבקש אני להכניס בו שינויים קלים, ולקרוא לו סעיף 4א:

האישיות הארץ ישראלית היא תכונה שורשית שאינה פגה והיא עוברת מן האמהות לבנים. הכיבוש הרומאי ופיזור העם היהודי כתוצאה מהחורבנות שבאו עליו אינם פוגמים באישיותו ובשייכותו לא"י ואינם שוללים אותו.

אמנם כן, אני נולדתי בפאראנאמגואה, אותה ארץ עשירה-ענייה בדרום אמריקה. לכאורה אני זר כאן. לא כך. ההבדל ביני לבין הילד הפלשתיני מכווית אינו כה גדול. לו יש זיכרון של 60

שנה, לי - של 60 דורות. סבי גורש מירושלים, אבי נולד בגליציה שבמזרח אירופה והגיע לפאראנאמגואה, בה נולדתי. אבל אישיותי הארץ-ישראלית לא פגה. הגשמת את חלום הדורות לחזור לירושלים ממנה גורשתי.

כיצד מסתדרות תנועות לאומיות שבקונפליקט? זאת כבר שאלה פרגמטית החייבת להתחשב עם הנתונים בשטח. הלוואי ונוכל למצוא את הנוסחה הפוליטית ה"גואלת". אך לא במישור הפוליטי רציתי לעסוק כאן אלא באידיאולוגי, בתודעת הזכות על ארץ ישראל, ולא רק בביטחון הנשען על החיל והכוח.

לעתים רואה אני שלטים של מפגינים אל מול שגרירות ארצות-הברית המוחים נגד צעד או התבטאות כלשהן של ידידנו הגדולים, ומכריזים בשלטיהם: "החזירו את מנהטן לאינדיאנים". חושבים הם שעל אמריקה ליטול קורה מבין עיניה כאשר היא מטיפה מוסר לישראלים המתנחלים באדמה לא להם. מפגינים אלה טועים טעות מרה. הציוני הוא האנדיאני שקם לתחייה וחזר לארצו. ההוכחה החשובה ביותר לאמיתותה של תודעתי זאת מצויה בטענות הפלשתינאיות לפיהן בית המקדש בירושלים, לא היה ולא נברא. זאת היא בעיני, ההכרה החשובה ביותר שניתן אי פעם לזכויותינו ההיסטוריות, לקשר בין שני האהובים, העם והארץ. את נוכחותה של ההיסטוריה היהודית בירושלים מנסים להכחיש, גם בעזרת בולדוזרים, שמא יהיה ניתן לבסס עליה תביעות פוליטיות. שוב, יש ניסיון לרצוח את האב ואת שם האב, כדי לכבוש את האם.

* * *

רומיאו ויוליה של ויליאם שקספיר אמורים היו לקום לתחייה בתמונה האחרונה. הם לא קמו. ישראל וציון, גוועו וקמו לתחייה. יום ירושלים מסמל את המפגש המחודש שבין העם והארץ, האינטימיות שנגאלה.